

VAKANT ISH O'RINLARINI HISOBGA OLUVCHI AXBOROT TIZIMINI YARATISHDA FOYDALANILADIGAN TEXNOLOGIYALAR

G'ofurova Madinaxon MAXmudjon qizi

Andijon Mashinasozlik Instituti I.B va K.T fakulteti

Axborot tizimlari va texnologiyalari yo'nalishi

3-bosqich talabasi

E-mail: mgafurova14@gmail.com

Mexrojiddin Boymatov

Ilmiy rahbar: Axborot texnologiyalari

kafedrasi assistent o'qituvchi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14651574>

Annotatsiya: Axborot tizimining har bir turi aniq maqsadga xizmat qiladi va axborotni boshqarishning turli jihatlariga qaratilgan. Masalan, qaror qabul qilishni qo'llab-quvvatlash tizimlari ma'lumotlarni tahlil qilish va qaror qabul qilishning murakkab jarayonlarini qo'llab-quvvatlash uchun ishlatiladi. Mazkur maqolada axborot tizimlari tashkilotlar uchun axborotni samarali boshqarish va undan foydalanish uchun ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: Axborot, qaror, jarayon, korxona, biznes, xodim, tashkilot, texnologiya, samaradorlik.

Annotation: Each type of information system serves a specific purpose and focuses on different aspects of information management. For example, decision support systems are used to analyze data and support complex decision-making processes. This article provides information on information systems for effective management and use of information for organizations.

Key words: Information, decision, process, enterprise, business, employee, organization, technology, efficiency.

Аннотация: Каждый тип информационной системы служит определенной цели и фокусируется на различных аспектах управления информацией. Например, системы поддержки принятия решений используются для анализа данных и поддержки сложных процессов принятия решений. В этой статье представлена информация об информационных системах для эффективного управления и использования информации в организациях.

Ключевые слова: Информация, решение, процесс, предприятие, бизнес, сотрудник, организация, технология, эффективность.

Axborot texnologiyalari zamonaviy tashkilotlarning muhim qismidir. Axborot tizimi - bu axborotni qayta ishlash, saqlash va uzatish uchun birgalikda ishlaydigan dasturiy ta'minot, ma'lumotlar va protseduralar to'plami. Axborot tizimlaridan inventarizatsiyani boshqarish, xodimlarni ish faoliyatini kuzatish va moliyaviy ma'lumotlarni tahlil qilish kabi turli maqsadlarda foydalanish mumkin. Ular, shuningdek, qaror qabul qilish jarayonlarini qo'llab-quvvatlash, ish unumdorligini oshirish va tashkilot ichida aloqa va hamkorlikni osonlashtirish uchun ishlatiladi.

Axborot tizimlarining asosiy vazifalaridan biri qaror qabul qiluvchilarni o'z vaqtida va aniq ma'lumot bilan ta'minlashdir. Ushbu ma'lumotlar resurslarni taqsimlash, mahsulotni

ishlab chiqish, marketing strategiyalari va biznesning boshqa ko'plab jihatlarini bo'yicha asosli qarorlar qabul qilish uchun ishlatilishi mumkin. Axborot tizimlari, shuningdek, ma'lumotlarni kiritish va hisobotlarni yaratish kabi muntazam vazifalarni avtomatlashtirish uchun ishlatilishi mumkin, bu esa xodimlarni yanada murakkab va qo'shimcha qiymatga ega bo'lgan faoliyatga e'tibor qaratishdan ozod qilishi mumkin.

Axborot tizimlari zamonaviy korxonalar va tashkilotlarning hal qiluvchi jihati hisoblanadi. Ular tashkilot ichida qarorlar qabul qilish va nazoratni qo'llab-quvvatlash uchun ma'lumotlarni to'plash, qayta ishlash, saqlash va tarqatish uchun mo'ljallangan. Axborot tizimi samarali axborotni boshqarish uchun birgalikda ishlaydigan odamlar, jarayonlar, ma'lumotlar va dasturiy ta'minotdan iborat bo'lishi zarur. Asosan, axborot tizimi ma'lumotlarni boshqarish va ularni tashkilot ichidagi shaxslar va guruhlar tomonidan foydalanilishi mumkin bo'lgan foydali ma'lumotlarga aylantirish uchun javobgardir. Ushbu ma'lumotlar strategik qarorlar qabul qilish, jarayonlarni kuzatish va nazorat qilish, turli qarorlar qabul qilishda ishlatilishi mumkin. Axborot texnologiyalari aniq va o'z vaqtida ma'lumotlarni sifatli taqdim etish orqali tashkilotlarga o'z maqsad va vazifalariga tez va oson erishishda muhim rol o'ynaydi.

Axborot tizimining har bir turi aniq maqsadga xizmat qiladi va axborotni boshqarishning turli jihatlariga qaratilgan. Masalan, qaror qabul qilishni qo'llab-quvvatlash tizimlari ma'lumotlarni tahlil qilish va qaror qabul qilishning murakkab jarayonlarini qo'llab-quvvatlash uchun ishlatiladi. Umuman olganda, axborot tizimlari tashkilotlar uchun axborotni samarali boshqarish va undan foydalanish uchun muhim vositadir. Ular tashkilotlarga qaror qabul qilish jarayonlarini takomillashtirish, operatsiyalarni soddalashtirish, aloqa va hamkorlikni yaxshilash hamda ustuvorlikka erishish imkonini beradi.

Axborot tizimlari texnologiya rivojlanishi va yangi biznes ehtiyojlarining paydo bo'lishi bilan doimiy ravishda rivojlanmoqda. Natijada, tashkilotlar raqobatbardoshligini saqlab qolish uchun moslashish va innovatsiyalar qila olishlari kerak. Bu axborot tizimlarini chuqur tushunish va takomillashtirish imkoniyatlarini aniqlash qobiliyatini talab qiladi. Bugungi ishbilarmonlik muhitida muvaffaqiyatga erishish uchun tashkilotlar axborot tizimlarida mustahkam poydevorga ega bo'lishlari muvaffaqiyatiga erishish uchun texnologiyadan foydalanish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarga ega bo'lishlari zarur.

Axborot tizimlarini joriy etishdagi qiyinchiliklarni e'tibordan chetda qoldirib bo'lmaydi, ammo ular jadvalga keltiradigan foydalar sezilarli. Axborot tizimlari samaradorlik va aniqlikni oshirishdan ma'lumotlar xavfsizligi va yaxlitligini oshirishgacha bo'lgan davrda jarayonlarini inqilob qilib, tashkilotlarga ko'proq asosli qarorlar qabul qilish va manfaatdor tomonlarga aniq moliyaviy ma'lumotlarni taqdim etish imkonini beradi. Texnologiya taraqqiyotda davom etar ekan doimiy rivojlanayotgan raqobatbardosh bo'lish uchun ushbu tizimlarni qabul qilishlari va moslashishlari juda muhimdir.

Yuridik tashkilotlarda ma'lumotlar bazasi eng muhim ahamiyatga ega, chunki ular aniq va o'z vaqtida ma'lumotlarni taqdim etish, jarayonlarni tartibga solish va me'yoriy hujjatlarga rioya qilishni ta'minlash orqali moliyaviy boshqaruvni takomillashtiradi. Ushbu tizimlar moliyaviy hisobotlarni samarali ishlab chiqish imkonini beradi, bu esa tashkilotlarga ongli qarorlar qabul qilish va o'zgarishlarga tez javob berish imkonini beradi. Bundan tashqari, axborot tizimlari ichki nazoratni kuchaytiradi, xatolar va korrupsiya xavfini kamaytiradi va

audit maqsadlarida shaffoflikni ta'minlaydi. Axborot tizimlaridan foydalangan holda ma'lumotlarni tahlil qilish, tendentsiyalarni aniqlash shaffoflikni qo'llab-quvvatlash uchun strategik tushunchalarni taqdim etishga e'tibor qaratishlari mumkin.

Bo'sh ish o'rinlarini hisobga olish moliyaviy menejment va inson resurslarining muhim jihati hisoblanadi. Xodimning ishdan ketishi yoki yangi lavozim yaratilishi tufayli tashkilotlardagi lavozim bo'shab qolsa, tashkilot uchun bo'sh ish o'rinlarining moliyaviy jihatlarini hisobga olish juda muhimdir. Bo'sh ish o'rinlarini qanday qilib to'g'ri hisobga olishni tushunish tashkilotning to'g'ri moliyaviy hisobotlarni yuritishini va ishga yollash va byudjetlashtirish bo'yicha asosli qarorlar qabul qilishini ta'minlaydi.

Bo'sh ish o'rinlarining davomiyligi va chastotasini tahlil qilib, tashkilotlar ularni ishga olish va saqlab qolish strategiyalarida asosiy muammolarni ko'rsatishi mumkin bo'lgan tendentsiyalarni aniqlashlari mumkin. Misol uchun, agar ma'lum bir lavozim doimiy ravishda uzoq vaqt davomida bo'sh qolsa, bu kompensatsiyaga tuzatishlar kiritish yoki ishga qabul qilish jarayonidagi o'zgarishlar zarurligini ko'rsatishi mumkin. Ushbu ma'lumotlar tashkilotga malakali xodimlarni jalb qilish va saqlab qolish uchun yanada samarali strategiyalarni ishlab chiqishga yordam beradi, natijada tashkilotning umumiy samaradorligi va mahsuldorligini oshiradi.

Bo'sh ish o'rinlarini boshqarishda axborot tizimlarining yana bir muhim roli ariza beruvchilarni kuzatish va boshqarishdir. Axborot tizimlaridan foydalangan holda tashkilotlar ariza beruvchi ma'lumotlarini markazlashtirilgan ma'lumotlar bazasida to'plashi va saqlashi mumkin, bu esa nomzod profillarini ko'rib chiqish va solishtirishni osonlashtiradi. Bu nafaqat xodimlarni ishga olish uchun vaqt va kuchni tejaydi, balki ishga qabul qilish jarayoni adolatli va shaffof bo'lishini ta'minlaydi. Axborot tizimlari, shuningdek, ariza beruvchilarni kuzatish tizimlari kabi xususiyatlarni ham o'z ichiga olishi mumkin, bu tashkilotlarga har bir nomzodning ishga qabul qilish jarayoni davomida, dastlabki arizadan to' yakuniy tanlovgacha borishini kuzatish imkonini beradi. Qolaversa Ish haqida ogohlantirishlar va bildirishnomalar faol ish izlayotgan yoki yangi martaba imkoniyatlarini o'rganmoqchi bo'lgan shaxslar uchun muhim vositadir. Bu xususiyatlar raqamli asrda tobora ommalashib bormoqda, chunki ular ish izlovchilarga real vaqt rejimida yangilanishlar va ish joylari va ishga olish tendentsiyalari haqida tegishli ma'lumotlarni taqdim etadi. Ishga oid ogohlantirishlar va bildirishnomalar odatda ish qidirish platformalari va veb-saytlar tomonidan taqdim etiladi, bu esa foydalanuvchilarga o'zlarining afzalliklarini moslashtirish va o'zlarining maxsus mezonlari asosida maqsadli yangilanishlarni olish imkonini beradi.

Bo'sh ish o'rinlari haqida ogohlantirishlar va bildirishnomalarning asosiy maqsadi ish qidirish jarayonini soddalashtirish orqali ish izlovchilar uchun vaqt va kuchni tejashdir. Turli platformalarda ish e'lonlarini qo'lda qidirish o'rniga, odamlar tegishli ish imkoniyati paydo bo'lganda avtomatik bildirishnomalarni olish uchun ogohlantirishlarni o'rnatishlari mumkin. Bu xususiyat foydalanuvchilarga ularning malakasi, tajribasi va martaba maqsadlariga mos keladigan yangi ish o'rinlari haqida xabardor bo'lish imkonini beradi. O'z vaqtida yangilanishlarni olish orqali ish izlovchilar istiqbolli imkoniyatlarga tezda javob berishlari va ish bilan ta'minlash imkoniyatlarini oshirishlari mumkin.

Hozirgi kunda tashkilotlar ish joyini kompyutersiz tasavvur qilish qiyin bo'lib qoldi. Davr taqozosi bilan bu universal texnikaning imkoniyatlari mutaxassislar tomonidan to'liq o'rganilishi kerak. Shuning uchun ham, kompyuterda ishlashni bilish iqtisodchilarni ishga qabul qilishdagi asosiy talablardan biri ekani tasodifiy hol emas. Avtomatlashtirilgan axborot texnologiyalari mutaxassisga iqtisodiy jarayonlarni boshqarishda samarali foydalanish imkonini bermoqda. Boshqaruv shakllari va usullarini takomillashtirish fan-texnika taraqqiyoti yutuqlari, elektron hisoblash mashinalari va boshqa texnik vositalar yordamida axborotlarni jamlash, qayta ishlash, uzatish qonuniyatlari va usullarini o'rganish axborot-kommunikatsion texnologiyalari to'g'risida chuqurroq bilimga ega bo'lishni taqozo etadi. Zamonaviy kompyuterlar va kommunikatsiyalarning rivojlangan vositalari asosida axborot texnologiyalarini iqtisodiyotga qo'llash sohasi juda keng ko'lamli bo'lib, u xizmat yozishmalarining eng oddiy vazifalarini ta'minlashdan boshlab to qabul qilingan qarorlarning murakkab vazifalarini tahlil va qo'llab-quvvatlashgacha bo'lgan turli nuqtayi nazarlarni o'z ichiga oladi. Axborot jarayonlari xo'jalik ishlarini yurituvchi iqtisodiy obyektlarning ichki va o'zaro aloqalarining kuchlari sifatida turli xil texnologik qarorlardan foydalanish asosida ko'riladi hamda axborotlarni mehnat, moddiy va moliyaviy vositalarini tejovchi muhim, qimmatli resurslar qatoriga kiritishga imkon beradi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, axborot tizimlari ishga qabul qiluvchi menejerlar va potentsial nomzodlar o'rtasidagi aloqani osonlashtiradi. Onlayn ish portallari yoki ariza beruvchilarni boshqarish tizimlari orqali tashkilotlar ariza beruvchilar bilan ularning arizasi holati to'g'risida osongina bog'lanishi, qo'shimcha ma'lumot yoki hujjatlarni so'rashi, suhbatlar yoki baholashlarni rejalashtirishi mumkin. Ushbu real vaqt rejimidagi aloqa ikkala tomonning ham xabardor bo'lishini ta'minlaydi va ishga qabul qilish jarayonidan samarali o'tishini ta'minlaydi. Bundan tashqari, axborot tizimlari suhbatni rejalashtirish vositalari kabi xususiyatlarni taqdim etishi mumkin, bu esa nomzodlarga o'zlarining afzal ko'rgan suhbat vaqtini tanlash imkonini beradi xamda korrupsiya xolatlarini bartaraf etish xolatlarini ta'minlaydi.

References:

1. Sattorov A. Ma'lumotlar bazasini boshqarish sistemasi.T:Fan va texnologiya, 2006. 302-bet.
2. Hoshimov O.O, Tulyaganov M.M. Kompyuter va raqamli texnologiyalar Toshkent yangi asr avlodi-2009. 103-bet.
3. M.Aripov va boshkalar. "Informatika va xisoblash texnikasi asoslari" oliy o'quv yurtlari uchun, TTDU, 2002 y.
4. Закиров Ф. Информатика и информационные технологии Т: Алокачи, 2007. 175-bet.
5. Samigova N, Sunatova D, Abduraxmonov B, Temirova B. Mathcad tizimida matematik masalalarni yechich.